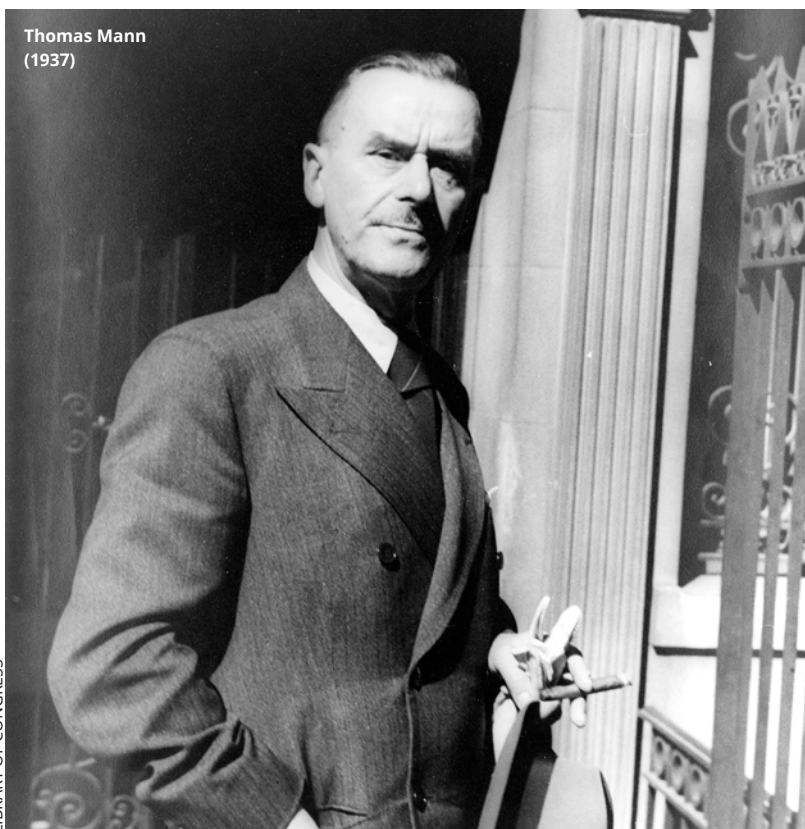

LITERATURA

Un altre món d'ahir

Potser és gràcies a la biografia novel·lada que li ha dedicat Colm Tóibín, titulada *El mag*, o potser és, simplement, perquè els clàssics de la literatura sempre tornen. O no se n'arriben a anar mai. Però el cas és que Thomas Mann (Lübeck, Alemanya, 1875 - Zuric, Suïssa, 1955), Premi Nobel de Literatura de 1929, és més present que mai a les llibreries catalanes amb les seves novel·les canòniques, filosòfiques, sobre els grans temes literaris com l'amor, el pas del temps o la mort.

Thomas Mann
(1937)

LIBRARY OF CONGRESS

XAVIER PLA

Després de tornar a treure al carrer *Els Buddenbrook* i *La mort a Venècia*, ara l'editorial Navona acaba de reeditar la traducció catalana de Carme Gala de *La muntanya màgica*. És una edició simplement magnífica, amb coberta dura de tela, pàgines de color crema i una qualitat del paper tan alta que convida amablement a la plàcida lectura d'aquesta intensa novel·la, ideal per a cada tarda d'hivern necessàries per enllestir les seves mil pàgines.

L'argument és ben conegut: Hans Castorp, un dels grans personatges de la novel·la contemporània, és un fill de bona família, orfe i refinat, un enginyer de vint-i-quatre anys tímid i pàl·lid, potser fins i tot mediocre, que decideix anar a passar tres setmanes en un sanatori internacional de tuberculosos de Davos, als Alps suïssos per fer una cura de repòs. Allà l'espera el seu cosí Joachim, soldat impacient, que gradualment el va introduint en un món decadent i cosmopolita format per matrimonis russos, vídues mexicanes, dames elegants i senyorettes alemanyes, o holandeses o fineses, que Castorp va coneixent al menjador, trobant-les pels passadissos o acompanyant-les a passejar a mil sis-cents metres per sobre del nivell del mar. Les primeres reaccions de Castorp són paradoxals, riu tota l'estona i reacciona fatal contra tot allò que veu i les paraules que ho descriuen: tos seca i tos tova, bacils, expectoracions, sang al mocador, pneumotòrax, etc. Però a poc a poc, Castorp, que com a lema de

vida tenia fins aquell moment el de “Cervesa, tabac i música”, comença a tenir calfreds, la cara li crema, es pren la temperatura, té febre... El protagonista es va deixant emportar per la vida “horitzontal”, comença a gaudir del ritme de la morosa lentitud, la seva sensibilitat es va delectant cada dia més en els petits gestos masculins i femenins, les mirades sensuals entre els comensals, els seus propis somnis nocturns, i la projecció de tota una mena d’il·lusions que basculen entre la ingenuïtat i la morbositat. De manera que les tres setmanes es converteixen en set anys, una xifra, diu el narrador, que no és “rodona per als amants del sistema decimal”, però bona per a “un cos temporal miticopintoresc”.

Sembla que la novel·la té una base autobiogràfica, l'internament al sanatori de la dona de Mann. Però el fonament de la narració, un cop el temps queda aturat i tot es basa a saber donar consistència narrativa a la *durada*, són les converses que Castorp manté amb alguns personatges, esdevingudes clàssiques, pacients i doctors. Amb Settembrini, el filòsof que cita Virgili i Leopardi, i el conseller àulic Behrens sobre el tabac i el fum, que poden fer pensar al lector en les novel·les triestines d'Italo Svevo. Sobre “la vivència del temps” i “l'essència de l'avorriment”, de clara filiació proustiana. Sobre la música, en una novel·la que té una estructura clarament simfònica. I, és clar, amb la sorollosa i fins a un cert punt enigmàtica Clawdia Chauchat, a la qual el narrador es declara, en francès, en un dels capítols més sorprenents i carnavalescos, “Nit de Walpurgis”, després de centenars de pàgines d'observacions i reprensions. És un somni d'amor en un ambient tenebrós. Els espais tancats, que contrasten amb la llibertat de la naturalesa exterior, la presència constant de la malaltia i de la mort, donen al llibre un component existencial i de clara reflexió filosòfica. D'aquesta manera, *La muntanya màgica* es converteix en obra emblemàtica d'allò que més tard s'ha anomenat la novel·la de sanatori, que té en *Pabellón de reposo* de Camilo José

Cela i *El mar* de Blai Bonet dues extraordinàries seqüeles, tan diferents i alhora complementàries.

Ja fa molts anys que Susan Sontag va saber interpretar el caràcter metafòric de la malaltia. Thomas Mann ja adverteix des del principi que a *La muntanya màgica* la història “s'esdevingué en altres temps, al món d'abans de la Gran Guerra, amb l'inici de la qual van començar tantes coses que gairebé ja no han parat de començar”. La tuberculosi com a metàfora, doncs, de la premonició de l'acabament de tot un món burgès, el “món d'ahir” lliure, culte i civilitzat que existia a Centreeuropa abans de la primera guerra i que tan bé va saber descriure en les seves memòries Stefan Zweig. Assegut a la gandula de la terrassa, i aquí fa pensar tant en el protagonista de *Oceanografia del tedi* d'Eugeni d'Ors, que també és una història de cures de repòs amb un fons del mateix conflicte bèl·lic, Castorp sent tronar, veu com arriba “una tronada històrica—dit amb respecte atemorit— que feu trontollar els fonaments de la terra”. Hi ha guerra. Es trenca l'encís. La petita colònia es dissol i també tot un estat d'esperit. Cau sang jove en “la malvada dansa”, “en aquesta festa mundial de la mort” en què es veuen arrossegats. Castorp és mobilitzat. I acaba la novel·la de cop: “I així, en l'avalot, sota la pluja del capvespre, el perdem de vista”.

La muntanya màgica

THOMAS MANN

Traducció de Carme Gala
Navona
Barcelona, 2022
1.056 pàgines

OBRA COMPLETA

Vicent Andrés Estellés. Volum VIII
Edició a cura de Jordi Oviedo
i Irene Mira-Navarro

NOVETATS 3i4

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a

Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual en

www.tresiquatre.cat

